

Marijan Lačen

Sonce s Pece

Fant, ki je živel alpinizem ...

Ko človek stoji pred največjo preizkušnjo svojega življenja, odprtim grobom lastnega sina, in pred njim zevata velika praznina ter občutek brezsmiselnosti nadaljnega življenja, so edina uteha lepi spomini, ob katerih se bosta mogoče povrnila upanje in smisel.

Ni mu še bilo dvanajst let, ko sem opazil, da je moja alpinistična oprema nekako drugače pospravljena, kot sem bil vajen, pa sem to pripisal zmotljivosti spomina. Ni mu še bilo štirinajst let, ko sem ledne vijake našel čisto na drugem mestu, kot sem jih pustil; spet sem za to krivil svoj spomin. Šele čez nekaj let, ko je Grega že krepko zakoračil v alpinizem, sem ga povprašal, ali je on pred nekaj leti uporabil mojo staro najlonko in nato še ledne vijake. Pa se je navihano nasmehnil: "Ja, v Žgajnariji (manjša stena in slap za našo hišo, op. p.) sem se poleti in nato pozimi malo

obešal." Potem pa je šlo samo še naprej. Dokler smo družinsko hodili po Slovenski planinski poti, ki jo je končal pri trinajstih letih, so mu bile dovolj planinske poti, potem pa je videl samo še stene.

Stene iz okolice Črne so začele preraščati v tiste v Peci in Raduhi, ki sta bili celo njegovo življenje njegovi najbolj ljubljene gori. Nato so sledile Kamniške, pa Julijci, Dolomiti, Yosemite, Patagonija, Himalaja, Karakorum. Dolgih trideset let je plezal, iz dneva v dan je alpinizem vse bolj postajal smisel njegovega življenja. Njegova strast, udejanjanje in potrjevanje. Živel je polno, bogato in osmišljeno življenje. Dolga je doba tridesetih let, a kruto prekratka, ko veš, da se je dokončno in nepreklicno končala.

Celo njegovo življenje je bilo vse bolj in bolj prepleteno z alpinizmom. Ko je bil star nekaj čez petindvajset, mi je rekel: "Jaz bom delal samo do štiridesetega, nato pa bom samo še plezal, po celem svetu." Priznam, nisem ga čisto razumel. Pa se je uresničilo. Pri devetintridesetih je imel čudovito družino, topel dom sredi gozda, s čudovitim pogledom iz postelje na Peco, ter dve uspešni podjetji. Mesto direktorja je prepustil drugemu, ostal samo lastnik, se razbremenil obveznosti in se v popolnosti posvetil plezanju.

V zadnjih štirih letih je svojo plezalno raven dvignil do zavidljivih težavnosti in pogostosti odhajanja v hribe. Plezal je več dni v tednu kot miroval. Kot da je zavedno ali nezavedno z vso močjo uresničeval obljubo, ki jo je pred leti dal sam sebi. Zadnje štiri dni svojega življenja je bil na štirih različnih krajih, na štirih krajih, ki so mu omogočali hribovstvo, plezanje.

Plezanje ni bilo njegov konjiček niti način njegovega življenja, bilo je njegovo življenje. In še več, postalo je tudi način življenja njegove družine. Kot ljubeč mož in oče je z ženo Evo in hčerkama Žanu in April veliko časa preživel v plezališčih doma, po celi Evropi in Ameriki. Eva mi je nekoč zaupala: "Naš dan, ko se zbudimo, se začne s plezanjem, in ko zvečer zaspimo, zaspimo s plezanjem." Pa sem se malo ustrašil, ali ni to preveč zanj in dva mala biserčka, a ko sem jih videl srečne skupaj, kako nestrpnost načrtujejo naslednje potovanje z avtodromom, mi je vidno odleglo. Tudi vsi njegovi prijatelji so bili plezalska družina. Imel je veliko soplezalcev (nikoli ni soliral!), saj mu eden ali dva nista mogla iti v korak. Eden njegovih najtesnejših prijateljev in soplezalcev mi je zaupal, da po težki turi

Grega Lačen na
Mlinarskem sedlu
v petek, 17. 1. 2020.
ob 13.30
Foto: Grega Lačen

Trinajstletni Grega s sestro in mamo, ko je zaključil Slovensko planinsko pot. Arhiv Marijana Lačna

Grega je bil s petnajstimi leti na vrhu Grossglocknerja. Arhiv Marijana Lačna

potrebuje nekaj dni, da "pride k sebi", Grega pa si je medtem že našel soplezalca za naslednji dan, za naslednjo turo, če ne že dve.

Vedno, kadar je v moji družini beseda nanesla na alpinizem, sem kot papagaj ponavljal mantro: "Alpinizem je tako čudovita stvar, da če bi bil še desetkrat mlad, bi bil vedno znova alpinist, dal bi pa ves alpinizem sveta, da moj sin ne bi bil nikoli alpinist." Lepo je bilo plezati, težko je bilo čakati doma, iz ture v turo. Kadar sva z ženo vedela, večkrat seveda nisva, da je Grega kje v steni, sva bila ves čas nekam tiha in

"Z vztrajnostjo in nemirom bi se lahko poistovetil. Včasih mi ta nemir gre kar na živce, saj se ne znam sprostiti, ko na primer kje zabušavam."

nestrpna, ko pa sem predvideval, da bi lahko že izplezal, sem ženo prosil, naj ga pokliče. Sam si zaradi bojazni in ščitenja svoje moškosti pred njim tega nisem upal. In kako sva si oddahnila, ko se je oglasil in rekel, da je že zunaj. Prav tako je bilo na njegovi zadnji turi, ko je z Mlinarskega sedla po uspešnem težkem plezalnem vzponu poslal svoj zadnji *selfi*. Oddahnila sva si. Potem pa se je zgodilo med sestopom ...

Vsakozi sem vedel, da je ta moja mantra izključno pestovanje lastnega strahu in egoizma. Kako naj jaz, ki sem si alpinizem vzel kot konjiček, vedoč, kaj mi to pomeni, lastnemu sinu to odrekam, ko pa mu to pomeni veliko več, kot je meni, pomeni mu življenje. Brez tega ne bi bil on, ne bi bil srečen. Samo nekajkrat v vseh teh letih sem poskušal, zaradi svojega strahu, vplivati nanj, da bi bil malo manj ekstremen. Zadnjič

novembra lani, ko so se približevali zimski vzponi, ki so objektivno nevarnejši. Pa je v odgovor na mojo željo, ne zahtevo, naj malo stopi na zavoro, pogledal postrani. Pogled, ki mi bo ostal v spominu za vedno. V njem je bila toplina, ki je govorila, saj mogoče

Oče Marijan in sin Grega v Triglavski steni ob Marijanovi 70-letnici
Foto: Grega Lačen

*Plezanje je ustvarjanje ... Na Korziki leta 2017.
Foto: Tomaž Jakofčič*

imaš prav, toda besede so bile odločne: "Ne, ne bo šlo." V njem je bila neverjetna strast, tako močna, da nas je kar nekam ustrahovala. Čeprav smo ga z najširšim sprejetjem poskušali razumeti, nam večkrat to ni uspelo. Še meni ne, ki sem delček tega tudi sanjal, do-sanjal in doživljal, kaj šele njegovi ženi, sestri in mami. Tako je bilo na čustveni ravni. Na razumski pa smo mu vsi, vsa leta, ne da ga bi z oviranjem in predsodki zadrževali, zavedajoč se, kaj je tisto, kar ga osrečuje, dajali možnosti, da je na široko razprl svoja krila in z njimi jadral čez stene in ledenike, do novih doživetij, do novih spoznanj. Spoznanj v sobivanju z lepo naravo in čudovitimi človeškimi doživetji; od krute narave do preskusa človeških zmogljivosti, tam čisto na robu. Kot neverjetna ustvarjalnost je bilo to njegovo početje in potovanje od gore do gore, od stene do stene, od pogorja do pogorja. Kot vsaka druga človeška ustvarjalnost na katerem koli področju. Vsaka ustvarjalnost zahteva celega človeka, vso njegovo energijo, zagrizenost, večkrat pravo fanatičnost. Brez tega ne bi bilo človeškega razvoja, brez tega bi še vedno živeli v kameni dobi. In za kaj takega je potrebna neverjetno močna človeška osebnost.

*V steni Fitz Roya proti večeru prvega dne divje
pustolovščine Foto: Tomaž Jakofčič*

Kako močan je bil Grega, smo spoznavali šele veliko pozneje, z vsem bistvom pa to dojemam šele zdaj. V letih, ko imamo svoje otroke za komaj kaj več kot odraščajoče smrkoline, ki se še niso čisto odlepili od mame, je počel stvari, ki so se nam v senci njegove vznesenosti zdele vsakdanje. A niso bile. Pri devetnajstih letih je v Ameriko peljal koroško mini alpinistično odpravo. Nato v El Capitanu, v eni najbolj strah vzbujajočih sten na svetu s tisoč metri navpičnega in previsnega monolita, opravil prvo ponovitev skrajno težke smeri Winds of Change (A5). Nato pa kot dvajsetletnik s soplezalcem odšel v Patagonijo z neomajnim načrtom in željo v Cerro Torreju, v eni zanj najbolj markantnih gora na svetu, preplezati prvenstveno smer. Ker se je soplezalec po treh tednih poškodoval in odšel domov, je tam doli več kot mesec in pol ostal sam, v širnem belem svetu, med neznanimi ljudmi. Z mnogimi svetovno znanimi andinisti je koval nova prijateljstva in načrt za poskus v sloviti gori. Tisto leto je bilo že tako ali tako muhasto patagonsko vreme še posebej neugodno. Odšel je domov. Prepričan sem, da je v tistih neprijaznih patagonskih dneh alpinistično dozorel in svojo voljo in moč v vseh smislih do konca ojeklenil.

Dragi Grega, ti si bil ustvarjalec na svojem področju, in zato smo ponosni nate. Tvoje področje je bilo osvajanje nekoristnega sveta, ki pa za mnoge od nas ni niti slučajno nekoristen. Zato tudi tvoj boleč in mnogo prehitel konec ni brez smisla. Ta smisel je osmislil tudi eden izmed tvojih gorniških prijateljev: "V decembru

lanskega leta mi je pod Knipsom (v Peci) stisnil roko v pozdrav ter mi s širokim nasmehom navihano zrl v oči, kako se bom odzval na močan stisk. Tako je bilo vedno, ko sem ga srečal, in tak bo ostal v mojem spominu. Odločen, predan in nagajiv."

Vem, Grega, ko bo spodaj v dolini še vse v mraku, bodo tvoj dom že greli jutranji sončni žarki in ti boš zaželel dobro jutro in lep dan svojim trem dekletom ... Ko bo spodaj že mrak, bo tvoj dom visoko nad Prevaljami še škrlatno žarel v sončnih žarkih izza Pece in tvoje deklice ti bodo rekly: "Spokojno spi, dragi ata." ●

Grega v Direktni smeri v južni steni Pece
Foto: Ludvik Golob - Iki

Grega smuča nekje nad Chamonixem; 2014.
Foto: Ludvik Golob - Iki

